

Estetik ve güzellik uygulamalarında kim, nerede, nereye kadar?

Doç. Dr. Naci Karacaoğlan

1961 yılında Yozgat'ta doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini Kayseri'de tamamladı. 1984 yılında Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. 1991 yılında estetik, plastik ve rekonstrüktif cerrahi uzmanı oldu. 1992-98 yılları arasında On Dokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yaptı. 1997 yılında doçent olan Karacaoğlan 1999-2003 yılları arasında Haydarpaşa Numune Hastanesi plastik cerrahi kliniğinde görev yaptı. Aralık 2003'te Özel Medipol Hastanesi estetik ve plastik cerrahi kliniğinde çalışmaya başladı. Halen aynı hastanede başhekimlik görevini de yürüten Karacaoğlan'ın, 40'ı uluslararası, 25'i ulusal dergilerde olmak üzere toplam 65 yayınlanmış makalesi bulunmaktadır. Evli iki çocuk babasıdır.

MÖ 5000 yılına ait Sümer kalıntılarında kadınların o dönemde dudaklarını boyadıkları, Mısır'da da kadınların dudaklarını, göğüslerindeki damarları mavi boya ile boyadıkları ve göğüs uçlarına altın tozu sürerek güzel görünmeye çalıştıkları anlaşılmıştır.

Eski Roma'da kadınların ciltlerini güzelleştirmek için timsah dışkısıyla bir çeşit çamur maskesi yaptıkları ve pomez taşları ile dişlerini beyazlattıkları bi-

linmektedir. Ayrıca koyun yağı ve kandanın hazırlanan bir karışımı tırnak boyası olarak kullanışlardır.

Çin'de bin yıl önce, kadınların ayakları fazla büyük olmasın diye, kız çocukları altı yaşına geldiği zaman ayaklarını cendere gibi sıkı demir ayakkabılar giydirecek ayakların daha estetik görünmesine çalıştıkları bilinmektedir.

18'inci yüzyılda İngiltere'de kadınlar kırışıkları ve sivilceleri gizlemek için yüzlerini kurşundan yapılan bir çeşit boya ile boyamışlar, 19'uncu yüzyılda kırışıkları

yok etmek ya da gizlemek için kremler, losyonlar ve pudralar kullanmışlardır.

Osmanlı saraylarında güzellik sırrı temizliği ve sabun önemliydi. Bu nedenle hamam kültürü gelişmiş ve bir sabun sektörü oluşmuştur. Sabuna bağlı sertleşen saçlar için yumuşatıcı olarak hatmi ve ebeğümeci kullanılmıştır. Ayrıca saç ve cilt bakımında kil çok kullanılmıştır. Susam ve zeytinyağı el, ayak ve tırnak bakımı yaygın olarak kullanılmıştır. Gülsuyu, yüzü temizlemek, cildi nemlendirmek ve kırışıklıkları giderici olarak kullanılmıştır. Limon, el ve yüz

için beyazlatıcı olarak kullanılırdı. Osmanlı'da ciltlerinin beyaz, saçlarının siyah olması makbuldü. Beyaz ten ise güzellik demektir.

Estetik cerrahi, ilk kez 1930'lu yıllarda yaygınlaşmıştır. Özellikle savaşta yaralanan askerlere ve vücudunda yanık olanlara uygulanan tedavi yöntemleri sayesinde, estetik cerrahi de gelişerek bugünkü konumuna gelmiştir.

İnsanların daha güzel görünme isteği ve çabası artan bir ilgi ve bilgi birikimiyle varoluşundan günümüze kadar gelmiştir.

Son yıllarda güzellik ve estetik uygulamalara olan ilginin artmasıyla bu alanda hizmet veren kuruluşların sayısında ciddi artışlar olmuştur. Gerek yeni teknolojik cihazların uygulanmaya başlaması, gerekse saç ekimi, lazer uygulamaları, mezoterapi ve botox ile kırışıklık tedavisi gibi işlemlerin değişik mekanlarda yaygın bir şekilde kullanılması, Sağlık Bakanlığı'nı bu konuda yeni bir düzenlemeye gitmeye sevk etmiştir.

Bu amaçla 15.2.2008 tarihinde Ayakta Teşhis Ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik yayınlanmıştır.

Günümüzde uygulanmakta olan estetik ve güzellik işlemlerini iki başlık altında irdelemek gerekir. Birincisi, **cerrahi uygulamalar; diğeri ise cerrahi olmayan uygulamalardır.**

Cerrahi uygulamalara rinoplasti dediğimiz estetik burun ameliyatı, yüz germe, meme küçültme, büyütme ve saç ekimi gibi yeniden şekillendirme ve düzeltme işlemleri örnek gösterilebilir. Burada deri ve dokuların fiziksel yapıları ve şekilleri yeniden düzenlenmekte ve şekillendirilmektedir.

Cerrahi olmayan işlemler de iki ana başlık altında toplanır:

İnvazif işlemler dediğimiz deriye direkt yapılan müdahaleler ki burada derinin bütünlüğü bozulmaktadır. Botox uygulamaları dolgu maddelerinin enjeksiyonu

yakıcı olan lazer uygulamaları, derinin

derin olan kimyasal soymaları, derinin üst tabakasının mekanik olarak soyulması (dermabrazyon) ve sleroperapi gibi işlemler örnek olarak verilebilir.

İnvazif olmayan işlemler ise derinin bütünlüğünü bozmayan, deriye doğrudan bir müdahale olmadan yapılan işlemlerdir. Cilt ve vücut bakımı, mikrodermabrazyon, meyve asitleri ile derinin yüzeysel soyulması, yakıcı olmayan lazer uygulamaları, yoğun ışık tedavileri radyofrekans, eksternal ultrason uygulaması bunlara örnektir.

Estetik ve güzellik sektöründe uygulayıcı olarak, özellikle estetik ve plastik cerrahi uzmanları, dermatoloji uzmanları ve kendilerini medikal estetikçi olarak tanımlayan sertifikalı pratisyen hekimler, diyetisyenler, hemşireler, fizyoterapistler ve güzellik uzmanları görev yapmaktadır.

Bu sektörde görev alan temel uygulayıcıların kısaca eğitiminden ve aldıkları eğitimin içeriğinden bahsetmek gerekir.

Estetik Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi uzmanı olabilmek için 6 yıllık bir tıp eğitimi ve arkasından altı yıl estetik ve plastik cerrahi eğitimi almak gerekir. Bu eğitim sonucunda Sağlık Bakanlığı uzmanlık tüzüğüne göre Estetik Plastik ve Rekonstrüktif Cerrahi uzmanı unvanı alınır. Eğitim süresince ağırlıklı olarak cerrahi eğitim, yanı sıra da cerrahi olmayan estetik uygulamaların eğitimi verilmektedir. Estetik ve plastik cerrahlar, cerrahi ve cerrahi olmayan tüm estetik müdahaleleri yapmaktadır.

Dermatoloji uzmanına 6 yıllık bir tıp eğitiminin ardından dört yıllık dermatoloji eğitimi sonrası Sağlık Bakanlığı'nca dermatoloji uzmanı unvanı verilir. Cilt hastalıkları eğitiminin yanı sıra dermatolojik cerrahi ve kozmoloji eğitimi de alırlar. Dermatoloji uzmanları ise deriye yönelik küçük cerrahi işlemleri yapabildikleri gibi deriye yönelik invazif ve non-invazif tüm işlemleri yapabilmektedir.

Medikal estetikçiler, altı yıllık tıp eğitimi sonrası birkaç gün ya da aylık estetik uygulama kursu eğitimi almış hekimlerdir. Sertifikalı hekimler her ne kadar uzmanlık alanları olmasa da cerrahi olmayan invazif ve non invazif işlemleri yapmaktadır.

Diyetisyenler, ilgili fakültelerin beslenme ve diyet bölümlerinde dört yıllık eğitim sonrası mezun olarak diploma alırlar.

Hemşireler, iki yıllık ön lisans veya dört yıllık yüksek lisans eğitimi alan uygulayıcılardır. Daha çok mezuniyet sonrası estetik uygulamalar konusunda uygulanan merkezlerde deneyim kazanırlar. Örneğin saç ekimi, lazer uygulamaları gibi.

Güzellik uzmanları, ön lisans ve lisans düzeyde konusuyla ilgili eğitim almış veya 3308 sayılı Çıracılık Ve Mesleki Eğitim Kanunu kapsamında güzellik uzmanlığı meslek dalında ustalık belgesine sahip olan kişilerdir. Güzellik uzmanları non invazif işlemleri yapmaktadır.

Diyetisyenler ve fizyoterapistler ise temelde kendi ilgi alanlarının yanı sıra invazif olmayan estetik ve güzellik işlemlerini yapmaktadır.

Bu mesleklerde kim neyi nereye kadar yapabilmeli, bunun tam sınırı belli değildir. Zaman zaman birbirlerinin uğraş alanlarına girmekteler. Bu, tıbbi hatalar ve kusurlar olduğunda hukuksal anlamda da karmaşaya yol açmaktadır. Eğer kişi yapıldığı uygulamaya bağlı bir komplikasyon geliştiğinde bunun üstesinden gelebilecek bir eğitimi bilgi ve deneyimi varsa bu uygulamayı yapabilmelidir.

Örneğin bir güzellik uzmanının kendi başına yakıcı lazer kullanması veya derin peeling yapması doğru değildir. Çünkü deride yanık olduğunda bunun üstesinden gelecek durumda değildir. Diğer taraftan deriye ve saça yönelik mezoterapi uygulaması adı altında birtakım ilaçların verilmesi sonucunda enfeksiyon ve cilt kaybına bağlı açık yaraların ortaya çıkması bunun uygulayan kişiyi tıbbi, etik ve hukuk açısından bağlamaktadır. Uygulayan kişinin bunları göğüsleyebilecek uzmanlık alanına ve bilgiye sahip olması gerekir. Kalıcı bir dolgu maddesinin enjeksiyonu sonucunda gelişebilen bir enfeksiyon veya reaksiyonun üstesinden gelebilecek hatta alternatif başka bir estetik müdahaleyi uygulayabilecek bir eğitim ve birikimi olmayan kişinin bunu uygulamaması gerekir.

Bu estetik uygulamalar hangi mekânlarda yapılmalıdır. Kuşkusuz cerrahi işlemleri bir hastane veya yeterli donanımına sahip sağlık merkezlerinde yapılması gerekir. Cerrahi olmayan invazif işlemlerde bir sağlık kuruluşunda yapılmalıdır. Ancak bunların mutlak bir hastane ortamında olmasına gerek yoktur. Poliklinikte, muayenehanede veya tıp merkezlerinde yapılabilir. Bunların dışında noninvazif güzellik işlemlerinin mutlak bir sağlık merkezinde uygulanmasına gerek yoktur. Bunlar güzellik salonlarında rahatlıkla yapılabilir.

Botoxun, kollagen gibi dolgu maddelerinin enjeksiyonu ve lazer uygulamalarının hekim muayenehanesi veya poliklinikte yapılmasının bir sakıncası yoktur. Çünkü bu uygulamalar diş hekim muayenehanelerinde uygulanan lokal analjezik enjeksiyonundan daha da riskli işlemler

değildir. Ancak saç ekimi ve dermabrazyon gibi cerrahi bir işlemin bir merkez veya hastanede yapılması gerekir.

Yeni yönetmelik ne getirmiştir?

15.02.2008 tarih ve 26788 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren **Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik**, 9.03.2000 tarih ve 23988 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiş olan **Ayakta Teşhis ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik**’i bütünüyle yürürlükten kaldırarak ayakta teşhis ve tedavi yapılan özel sağlık kuruluşlarının türlerini ve açabilecek kişileri, sağlık kurum ve kuruluşlarının planlamasını yer seçimini, sağlık kuruluşunun çalışanlarını sağlık kuruluşlarının çalışma usul ve esaslarını, yapılmalarını, faaliyet koşullarını ve faaliyet esaslarını yeniden düzenlemiştir.

Bu yeni yönetmeliğin 7’inci maddesinin ikinci fıkrasında hekimlerin özel muayenehanelerinde saç ekimi, yakıcı lazer gibi cerrahi ve girişimsel tıbbi işlemlerin yapılması yasaklanmıştır. Fakat Danıştay 10. Dairesi, bu madde nin, ‘Muayenehane, bir tabip tarafından mesleğini serbest olarak icra etmek üzere açılan, cerrahi ve girişimsel tıbbi işlemlerin yapılmadığı işyeridir’ adlı ikinci fıkrasının yürütülmesini durdurmuştur. Diğer taraftan Danıştay’ın daha önceki kararıyla saç ekiminin muayenehane şartlarında yapılamayacağını unutmamak gerekir.

Ayrıca 39. maddenin (a) bendi ile 2000 tarihinde yürürlüğe girmiş olan Ayaktan Teşhis Ve Tedavi Yapılan Özel Sağlık Kuruluşları Hakkındaki Yönetmelik’in (b) bendi ile 2003 tarihinde yürürlüğe girmiş olan **‘Güzellik ve Estetik Amaçlı Sağlık Kuruluşları Hakkında Yönetmelik’ yürürlükten kaldırılmıştır**. Bu durumda “güzellik ve/veya estetik amaçlı sağlık kuruluşu” adı altında sağlık kuruluşunun kurulmasının önü kesilmiş olup “güzellik merkezleri, güzellik ve estetik merkezi, saç ekim merkezi ve güzellik enstitüsü” gibi kullanılan isimler ortadan kaldırılmıştır. Yine bunların herhangi bir şekilde bu unvan veya isim altında çalışmalarını da yasaklanmıştır. Diğer taraftan 2003 tarihli yönetmelik uyarınca tabipler tarafından belli bir kurs (eğitim) sonucunda alınmış olan ve bakanlıkça onaylı olarak verilmiş bulunan “medikal estetik uygulama sertifikaları”nın iptal edildiği anlaşılmaktadır. Ancak mevcut güzellik merkezlerinin geçici 4. maddede daha önceki yönetmeliğe göre açılmış olan mevcut güzellik merkezlerinin ve ünitelerinin 1.1.2010 tarihine kadar faaliyetlerine geçici olarak devam etmesine mü-

(...) Bu mesleklerde kim neyi nereye kadar yapabilmeli, bunun tam sınırı belli değildir. Zaman zaman birbirlerinin uğraş alanlarına girmekteler. Bu, tıbbi hatalar ve kusurlar olduğunda hukuksal anlamda da karmaşaya yol açmaktadır.

saade edilmiştir. Yönetmeliğin geçici 4. maddesinin 2. fıkrasında, kapatılan güzellik merkezlerinin, mevzuattaki koşullarını taşımak kaydıyla güzellik salonlarına, muayenehanelere veya polikliniklere dönüştürülebileceği öngörülmektedir. Öte yandan yönetmeliğin aynı geçici 4. maddesinin 3 ve 4. fıkralarının, belli bir süredir faaliyet göstermekte olan güzellik merkezlerinin bundan böyle tabelalarında “güzellik ve/veya estetik” ifadesi kullanmaları yasaklanmıştır.

Yine yönetmeliğin geçici 5. maddesinin 1. fıkrası ile yukarıda değinilen 2003 tarihli yönetmelik uyarınca, güzellik merkezleri ile birlikte “özel sağlık kuruluşu” olarak kurulmuş bulunan “güzellik salonları”nın ise “sağlık kuruluşu” statüsünden çıkarıldığı ve dolayısıyla Sağlık Bakanlığı’nın denetim ve düzenleme alanından çıkarılarak herhangi bir ticari işletme statüsünde bütünüyle belediyelerin denetim ve yetki alanına bırakılmıştır. Geçici 5. maddenin 2. fıkrasında da güzellik salonunda tıp fakültesi diploması olan biri çalışsa bile tabip yetkisinde olan hiçbir tıbbi işlemin bu salonlarda yapılamayacağını altı çizilmiştir.

Güzelliksalonlarının Sağlık Bakanlığı’nın denetiminden çıkarılmış olmasını doğru bulmuyorum. Çünkü uygulamalar her ne kadar noninvazif olsa da manikür, pedikür işlemleri esnasında cilt bütünlüğü bozulabilir. Diğer taraftan dövme yapılan yerlerde dövme esnasında deri bütünlüğü bozulmaktadır. Hatta berber ve kuaförlerin de Sağlık Bakanlığı’nın denetiminde olması gerektiği kanısındayım. Çünkü Hepatit ve benzeri enfeksiyonların uygun olmayan mekanlarda ve steril olmayan cihazlarla yapılan işlemler sonucu yayılabilirliği göz önünde tutulmalıdır.